

Голові спеціалізованої вченої ради з
присудження ступеня доктора філософії ДФ
26.455.004 у Державному закладі вищої
освіти “Університет менеджменту освіти”
НАПН України, доктору педагогічних наук,
професору Сорочан Тамарі Михайлівні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента Боднар Оксани Степанівни на дисертацію Сологуб Олександри Станіславівни на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 26.455.004 у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Ступінь актуальності обраної теми. Прискорений розвиток інформаційного суспільства посилює полюс його такої складової як інформаційна грамотність, що зумовлює нові вимоги до спеціалістів усіх сфер життя суспільства, особливо освіти. Діджиталізація, віртуалізація, проблеми кібербезпеки, захоплення інтернет-простором значної частини не тільки професійного, але й особистісного життя людей – ставить перед дослідниками вагомі проблеми пошуку шляхів розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності працівників освіти.

Важко переоцінити важливість та актуальність такої компетентності, оскільки людина, яка отримує її у процесі навчання, не тільки може самостійно знайти та ідентифікувати інформацію, але й оцінити ступінь її точності і надійності, а потім перетворити і знайти сферу її використання. Оскільки інформаційно-комунікаційна компетентність стала передумовою конкурентоспроможності спеціаліста на ринку освітніх послуг, про неї заговорили у всіх професійних сферах, особливо в освіті.

Незважаючи на суттєвий науковий інтерес до проблематики дослідження, залишається невирішеною низка теоретичних та практичних питань з дослідження структурної та функціональної ролі системи підвищення кваліфікації щодо розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності різних суб'єктів освіти, зокрема працівників методичних служб (зараз працівників Центрів професійного розвитку).

На сторінках представленого дисертаційного дослідження авторка теж наголошує на важливості проблеми у підрозділі 1.1, аргументуючи її

актуальність завданнями неперервної освіти дорослих, стратегією і тактикою підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що підтверджується базовими європейськими документами та нормативно-правовими актами освіти в Україні.

Актуальність теми роботи підтверджується також зв'язком з проблематикою науково-дослідної роботи кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, є складником науково-дослідної теми «Підготовка конкурентоспроможного фахівця в умовах освітніх змін» (РК №0170002378); науково-дослідної роботи кафедри теорії і методик природничо-математичних дисциплін і технологій ХОІППО «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації» (протокол вченої ради ХОІППО № 5 від 27.12.2017 р.).

Тему дослідження затверджено вченою радою ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (протокол № 9 від 20.12.2017 р.) та погоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки та психології НАПН України (протокол № 4 від 25.09.2018 р.).

Беручи до уваги вище викладене, тему дисертаційного дослідження Сологуб О.С. «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації» можна визнати актуальною, а її розроблення – своєчасним.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові результати дослідження базуються на ретельному аналізі та узагальненні наукових праць провідних українських та іноземних вчених, що присвячені розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності спеціалістів різних сфер. Достовірність та надійність результатів дослідження підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також публікаціями у наукових виданнях, які відповідають змісту дисертації і досить повно характеризують її основні положення.

Отримані автором наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, про що свідчать довідки про апробацію у шести закладах післядипломної освіти. Поряд з науковими доробками, авторкою проаналізовано законодавчі, нормативно-правові акти, типові методики, статистичну інформацію в експериментальному дослідженні. Обсяг і кількість проаналізованих джерел – 259 найменувань, з яких 24 – іноземними мовами.

Висновки після кожного розділу та загальні висновки є логічно обґрунтованими, повністю відображають основні положення проведеного

дослідження, а також можливі напрями їхнього використання у практиці підвищення кваліфікації.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. У дисертації представлено всі рівні наукової новизни. До основних здобутків авторки належать:

- висвітлені теоретико-методичні та практичні основи обґрунтування процесу розвитку інформаційно- комунікаційної компетентності методистів регіональних служб;

- науково обґрунтована модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації (с.89); у моделі виокремлено мотиваційно-цільовий; теоретико-методологічний; змістово-технологічний та діагностико-результативний складники, які є взаємопов'язаними і відображають неперервний андрагогічний цикл у системі підвищення кваліфікації;

- запропоноване трактування поняття «продовжений дистанційний тренінг», під яким автор розуміє «форму навчання, що базується на інтерактивній взаємодії тренера-викладача та слухачів, спрямовану на розвиток їх життєвих та особистісно-професійних компетентностей, термін дії якого подовжено в часі для ефективного розподілу засобами ІКТ навчального навантаження, організації викладачем-андрагогом науково-методичного супроводу діяльності слухачів у синхронному та асинхронному режимах...» (с.124);

- розроблена технологія впровадження моделі розвитку ІК-компетентності як «єдність і порядок функціонування освітнього процесу з урахуванням людських, організаційних, науково-методичних, матеріально-технічних ресурсів та їх взаємозв'язків, що сприяє досягненню системного і неперервного розвитку ІК-компетентності методистів упродовж андрагогічного циклу» (с.114);

- розроблена рамкова структура інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб як система компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, дослідницько-рефлексивного), рівнів (базового, поглибленого, професійного, експертного) та індикаторів з урахуванням виокремлених та описаних аспектів використання ІКТ методистами (с.74);

- уточнене поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність методиста регіональної служби» як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, що визначає доведену здатність методиста впевнено, критично та відповідально використовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення, пошуку, обробки, обміну

інформацією в професійній діяльності, у публічному просторі та приватному спілкуванні (с.73);

- висвітлені педагогічні умови розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб, (с.103-104); психолого-андрагогічні умови розвитку ІК-компетентності МРС у процесі підвищення кваліфікації (с.116-117).

Дисертантці також вдалося удосконалити зміст, технології, форми та методи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Як свідчить детальний аналіз представленої наукової роботи, виконана дисертаційне дослідження побудоване класично та складається зі вступу, огляду нормативно-правового і теоретико-методичного забезпечення, обґрунтування моделі та технології її реалізації, опису методики і результатів експериментального дослідження та методичних рекомендацій. Яскравим ілюстративним матеріалом та доповненням до поданого дослідження є додатки. Структура дисертації корелює із поставленими завданнями, об'єктом і предметом.

Аналізуючи великий пласт досліджень та нормативних документів, які близькі до тематики, авторка змогла сформувати власний вектор розв'язання шести дослідницьких завдань. Відповідно до першого завдання дисертанткою проведено вивчення широкого спектра вітчизняних і зарубіжних праць з проблематики дослідження. Це дало їй змогу не тільки узагальнити існуючі теоретико-методичні засади та прикладні аспекти формування та розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності суб'єктів освіти, але й визначити недостатньо вивчені питання у рамках обраної теми.

З метою представлення широкого спектру сучасних концепції розвитку інформаційної компетентності, автор апелює до багатьох зарубіжних джерел: до рекомендацій ЮНЕСКО (с.62); ISTE Standards. Society for Technology in Education (с.62); Рамки цифрової компетентності викладачів Об'єданого дослідницького центру (JRC) Європейської комісії (DigCompEdu), (с.63); рекомендацій зі структури ІК-компетентності вчителів ЮНЕСКО (с.71). Аналіз реалізації першого завдання показав, що авторка орієнтується у сучасних нормативних міжнародних та вітчизняних документах та наукових здобутках.

Заслуговує на увагу семантична палітра дослідження. Для з'ясування основних концептів роботи дослідниця аналізує наступні дефініції: професійна кваліфікація (с.37); підвищення кваліфікації (с.38); професійний розвиток методиста (с.61); критерії професійного розвитку методистів (с.61);

ІК-компетентність педагогів (с.63); методична робота (С.64); «андрагогічний цикл» (с.94); технологія навчання дорослих (с.113) тощо.

Конструктивним вважаємо різноаспектний аналіз поняття «ІК-компетентність», яке дисертантка пов'язує з цілою низкою таких взаємопов'язаних понять як: «модель грамотності: технологічної, інформаційної та медіаграмотності, соціальної грамотності та грамотності у спілкуванні» (с.57); «безперервний професійний розвиток», «професійний розвиток методиста» (с.61); «професійна компетентність учителя» (с.68); дистанційне навчання (с.122) тощо. У таблиці 1.2. на стор.59 розглядається «ІК-компетентність педагогічного та науково-педагогічного працівника у наукових дослідженнях», подано 6 визначень, виділено спільний контекст і проведено узагальнення.

Схвалення заслуговує проведена ґрунтовна робота понятійної сфери дослідження, яка дозволила дисертантці надати власні тлумачення понять: «інформаційно-комунікаційна компетентність методиста регіональної служби» (с.73-74), «технологія впровадження моделі розвитку ІК-компетентності МРС» (с.114).

В другому розділі дослідниця розв'язує два завдання: по-перше, аналізує сучасний стан організації підвищення кваліфікації методистів регіональних служб засобами формальної, неформальної та інформальної освіти; по-друге, обґрунтовує структуру і зміст інформаційно-комунікаційної компетентності методистів.

Заслуговує на увагу розроблена рамкова структура інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб (с.62-63) та визначені індикатори кожного рівня: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, дослідницько-рефлексивного компонентів (с.74-83). Подані деталізовані компетентності достатньо повно структуровані, відображають здатність авторки структурувати та деталізувати зміст інструментальних навичок, необхідних у роботі методиста. Можна відзначити високий рівень інформаційної компетентності дисертантки, яка володіє основними поняттями та інформаційними ресурсами.

На належному теоретичному рівні автор обґрунтовує модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації та технологію її впровадження. На основі андрагогічного підходу автор розглядає розвиток як складову частину системи підвищення кваліфікації та самоосвітній процес, інтегруючи їх у сучасні форми формальної, неформальної та інформальної освіти.

Сильною стороною дослідження є опис авторської моделі та технології її впровадження. Дисертантка, обґрунтовуючи структуру та зміст моделі,

демонструє методологію дослідження, використовуючи філософські ідеї конструктивізму та біхевіоризму (с.91-92); спирається на теорії гуманізму та людяності, технологізації освіти; розглядає філософські ідеї феноменологічної освіти; професійного розвитку особистості, концептуальні засади освіти дорослих, дистанційної освіти; теорію людиноцентризму (с.92); експертного оцінювання (с.164).

Обґрунтовуючи методологічний концепт моделі, Сологуб О.С. наголошує на трьох пріоритетних наукових підходах, серед яких: компетентнісний, андрагогічний, та аксіологічний підходи і пояснює логіку їх вибору (с.93-97). Слід погодитись із запропонованим авторським твердженням, що «підвищення фахового рівня освітян залежить від взаєморозуміння, прагнення до співпраці з викладачем, оптимального вибору андрагогом навчальних стратегій і методик у конкретній ситуації» (с.95).

Істотне місце у дисертаційній роботі відводиться технологічному та практичному складникам. Четвертий підрозділ присвячено технології впровадження моделі розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації, яку авторка називає метатехнологією.

Значний інтерес представляє комплексний аналіз технології впровадження моделі. Вона представлена складниками: цільовим, концептуальним, змістовим, процесуальним та оціночно-рефлексивним; основними формами навчання: дистанційною (продовжені дистанційні тренінги за програмою авторського спецкурсу у синхронному та асинхронному режимі (с.103); очною (курси ПК, тренінги з питань використання цифрового та мультимедійного обладнання в освітньому процесі тощо) (с.103); методами: інтерактивними, проблемно-пошуковими, активно-творчими, методом портфоліо, методом аналізу досвіду (с.196).

На сьогодні вчені виділили достатньо велику кількість педагогічних умов для розвитку ІК-компетентності. Не обійшла цей аспект і дисертантка. Серед найважливіших умов названо: готовність андрагогів-викладачів СПК до реалізації моделі, зокрема до забезпечення освітнього процесу в режимі онлайн; розбудову інформаційно-освітнього середовища СПК; забезпечення науково-методичного супроводу розвитку ІК-компетентності методистів регіональних служб упродовж андрагогічного циклу; варіативність форм, змісту і технологій ПК методистів із питань розвитку ІК-компетентності, їх неперервне оновлення відповідно до рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, а також вимог до цієї компетентності відповідно до європейських і світових стандартів; технологізацію процесу розвитку ІТ-компетентності методистів регіональних служб (с.104-107).

Вартує схвалення алгоритмічна компетентність дисертанта. На сторінках дисертації вона демонструє її у розділах 2 і 3, описуючи етапи розвитку ІК-компетентності методистів (с.124); у загальній технології впровадження моделі (підрозділ 2.2); технології підготовки та проведення вебінарів (с.135).

Цікавою знахідкою дослідження є опис класифікаційних характеристик використання технологій, серед яких мета-, макро-, мезо-, мікро-, технології у технологічному циклі дослідження (с.112).

Варто відзначити обізнаність автора з сучасними цифровими інструментами, зокрема автор стверджує, що більшість педагогічних працівників регіональних служб обізнані з платформами Google Classroom, Cisco Webex Meeting, Google Meet, Skype, Zoom та уміють користуватись QR-кодом(с.129-130). На с.132 подано таблицю програмного забезпечення для веб-конференцій, яке використовувалось під час дистанційних заходів на базі експериментальних закладів.

Заслугове на увагу той факт, що кожен цикл розвитку ІК-компетентності методистів авторка починає з діагностики стану сформованості ІК-компетентності методистів регіональних служб (с.133), а завершує результатом навчання – цифровим портфоліо (с.133).

Авторською знахідкою є структуризація психолого-андрагогічних умов розвитку ІК-компетентності МРС. Варто підкреслити, що дисертантка не забула про психологічні чинники використання інформаційних технологій, серед яких виділено: «подоланню методистами комплексу «загрози авторитету», «мінімізація рівня комп'ютерної тривожності методистів та недопущення страху проявити некомпетентність» (с.117), оскільки ці психологічні фактори часто притаманні педагогам старшого покоління.

Схвальної оцінки заслугове той факт, що дослідниця орієнтує слухачів на саморозвиток і самореалізацію (с.122), бо навички дорослих формуються методом аналогії у форматі інформальної освіти швидше, ніж формальної.

Загалом впадає у вічі здібності авторки до структуризації об'єкта: у роботі розроблено складники технології впровадження моделі розвитку ІК-компетентності МРС (с.114-115); структуривання змісту навчальних модулів (с.120), психолого-андрагогічних умов розвитку ІК-компетентності МРС у процесі підвищення кваліфікації (с.116); виділено напрями запровадження технологій відкритої освіти (с.139).

Важливо, що дисертантка демонструє широку мережу зав'язків системи підвищення кваліфікації з організаціями різного статусу і рівня: від ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Українського відкритого університету післядипломної освіти (УВУПО) – до різних неформальних груп

всеукраїнського рівня з питань цифровізації і використання ІКТ в освіті (с.145) і підкріплює це додатками (Додаток Ж).

Варто позитивно схарактеризувати і експериментальну частину, яка розв'язує п'яте завдання щодо перевірки моделі розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації. Методи експериментальної перевірки є результативними. Вартує схвалення і математична достовірність та статистична значущість результатів формувального експерименту. Зокрема, з метою практичної апробації розробленого підходу було сформовано вибірку у розрізі 360 респондентів у констатувальному експерименті і 206 – у формувальному. До експериментальної групи увійшло 104 учасники, до контрольної – 102. Палітра констатувального експерименту надзвичайно широка і достатньо деталізована, з якої можна зрозуміти високий рівень достовірності експериментальних даних, на яких дисертантка розв'язує дослідницькі завдання. Вражає прискіпливість дослідника щодо аналізу різних спектрів інформаційно-комунікаційної практики: тематика спецкурсів, з розвитку ІК-компетентності; аналіз 11 сайтів закладів освіти, де розміщують спецкурси (с.158-159); виокремлення інститутів ППО, де проходять ПК методисти (60 % від загальної кількості ОППО) (с.158); перелік вітчизняних платформ, на яких організуються масові відкриті онлайн-курси (с.162).

Треба відзначити і графічну компетентність Олександри Станіславівни, оскільки усі таблиці і діаграми зроблені достатньо професійно. Вона грамотно послуговується математичним апаратом та статистичними методами. Ефективність експериментального дослідження доведено аналізом відповідей респондентів на анкети; статистичними даними, які відображені у таблицях та діаграмах; математичними методами перевірки емпіричних значень критерію Пірсона. Таблиця 3.4. репрезентує порівняльні дослідження.

Останнє завдання реалізовано у розроблених методичних рекомендацій, у яких розкрито сутність 11 принципів побудови освітнього процесу з методистами, показано використання чек-листів (рис. 3.13), розміщених у збірниках практичних робіт за програмою спецкурсу; анкет самооцінювання засобами Google форм (рис. 3.14); експертних листів взаємооцінювання; застосування методу моделювання; методу портфолію, вправи для інтерактивної взаємодії та формувального оцінювання педагогічних працівників засобами онлайн-ресурсів.

Цікавим ілюстративним матеріалом є додатки (109 сторінок), які посилюють прикладний аспект дослідження.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Дисертація містить як пропозиції щодо

удосконалення теоретичних засад забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб, так і положення, що характеризуються високою прикладною цінністю та новизною. Усі наукові результати, висновки та рекомендації повною мірою відображено в дисертації, а також відповідають вимогам МОН України, що пред'являються до дисертацій доктора філософії за спеціальністю 011 - освітні, педагогічні науки.

Ознайомлення зі змістом публікацій Сологуб О.С. свідчить про повноту викладення результатів дисертації у міжнародних та вітчизняних фахових виданнях. Основні положення та наукові результати дисертаційної роботи викладено в 29 наукових працях, із них 26 – одноосібні, 3 – у співавторстві, 6 праць опубліковано в наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», з них одне електронне, 1 стаття у міжнародному виданні; 11 публікацій за результатами участі в наукових масових заходах, 1 відеовиступ, 10 публікацій в інших виданнях.

Дисертаційна робота характеризується логічною узгодженістю її структурної побудови, комплексністю та обґрунтованістю висновків і рекомендацій, високою стилістичною якістю викладення матеріалу, містить достатній обсяг фактологічного, графічного та іншого ілюстративного матеріалу, що представлені як в основній частині роботи, так і в додатках.

Практичне значення і впровадження отриманих результатів дослідження. Аналіз результатів, одержаних авторкою дисертації, дозволяє позитивно оцінити практичне значення дослідження, яке полягає в можливості запровадженні моделі розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників регіональних методичних служб у процесі підвищення кваліфікації; виділенні змісту професійного розвитку методистів; розробленні діагностичного інструментарію для вимірювання рівнів сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності; розробленні методичних рекомендацій щодо розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників регіональних методичних служб у процесі підвищення кваліфікації; розробленні й упровадженні спецкурсу «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методиста»; проведенні авторських пролонгованих дистанційних тренінгів за програмою спецкурсу; створенні та наповненні авторського каналу You Tube з питань використання цифрових технологій у професійній діяльності педагогічних працівників; створенні та розбудові групи у соцмережі Facebook «Інформаційно-комунікаційні технології на допомогу методисту»; створенні навчально-методичного комплексу «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методиста», що складається з методичних рекомендацій та

збірників практичних робіт пролонгованих дистанційних тренінгів для слухачів курсів за модулями програми спецкурсу.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у системі вищої освіти для підготовки фахівців у різних галузях освіти; для розробки моделей компетентності розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності дорослих у сфері підвищення кваліфікації, перекваліфікації педагогів та керівників закладів освіти. Напрацюваннями авторки можуть скористатись викладачі для підготовки методичних рекомендацій, написання посібників, розробки лекційних матеріалів. Також дане дослідження може бути корисним для працівників Управління Державної служби якості та керівникам закладів освіти для оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів та працівників різного професійного статусу.

Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладу наукових результатів в опублікованих працях. Дисертаційну роботу написано українською мовою, на хорошому стилістичному рівні. Застосована у роботі наукова термінологія є загальновизнаною, стиль викладення результатів теоретичних і практичних досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їх сприйняття та використання. Оформлення дисертації відповідає усім необхідним атестаційним вимогам.

Ступінь самостійності проведених досліджень підтверджується відсутністю ознак плагіату та самоцитування, достатнім рівнем академічної доброчесності. Дисертаційна робота Сологуб О. С. перевірена на унікальність тексту за допомогою онлайн-сервісу пошуку плагіату «Unicheck», за результатами перевірки порушень академічного плагіату не виявлено.

Оцінка змісту та основних положень дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертація є самостійно виконаною працею, у якій викладено авторський підхід до розвитку теоретичних та практичних засад розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності методичних працівників. Усі наукові результати отримані дисертантом особисто. Із наукових праці, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано тільки ті ідеї, та положення що отримані автором особисто і вказані у переліку публікацій. Зміст та основні положення дисертації свідчать про її завершеність та відповідність встановленим вимогам. Висновки та рекомендації, сформульовані дисертантом, є логічно обґрунтованими й достовірними, що підтверджується ретельним аналізом теоретичних джерел і якісним станом практики.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. Оскільки тема дисертації дуже актуальна, але вже не нова, і на сьогодні в інтернет-джерелах можна знайти аналогічні дослідницькі праці, варто було б порівняти, чим відрізняється ІК-компетентність методиста, від ІК-компетентності педагогів-предметників, викладачів закладів вищої освіти тощо. Для повної аргументації структури та змісту інформаційно-комунікаційної компетентності методиста, з нашої точки зору, бажано у подальшому дослідженні побудувати і дослідити відмінності у тріаді: навчальна ІК-компетентність учня, ІК-компетентність педагога і ІК-компетентність методиста, щоб показати нарощення останньої у перспективі.

2. На нашу думку, бажано було б більше приділити прогностичному компоненту у дисертації. Очікуваний результат можна було б доповнити іншими проміжними результатами, які мали б якісний характер і могли б включати прогностичні характеристики подальшого розвитку системи підвищення кваліфікації для задоволення інформаційно-комунікаційних потреб педагогічних працівників.

3. Відзначаючи вагому технологічну складову дисертаційного дослідження, зауважмо, що авторка недостатньо точно називає компоненти технології впровадження розробленої моделі. Доцільно було б метатехнологію впровадження моделі назвати *технологією*, як у назві підрозділу 2.2, а її часткові технології, наприклад, – «технологія науково-методичного супроводу методистів регіональних служб» (с.134), «технологія підготовки та проведення вебінарів» (с.135) тощо – окреслити за тим принципом класифікації, що відображено на с.112 (мета-, макро-, мезо-, мікротехнології у технологічному циклі дослідження).

4. На с.45 дисертантка, аналізуючи шляхи підвищення кваліфікації методистів регіональних служб у сучасних умовах, відзначає їх широкий спектр у формальній, неформальній та інформальній освіті. Однак цінність дисертації зростає б, якщо б було показано динаміку участі суб'єктів у цих формах навчання у процесі розвитку ІК-компетентності. Оскільки суб'єкти підвищення кваліфікації практично теж беруть участь у цих самих формах освіти, що й методисти, то доцільно було б запропонувати систему набуття експертного статусу самих суб'єктів підвищення кваліфікації щодо розвитку власних ІТ-компетентностей, а не тільки відображати можливості їх посадового статусу.

5. На нашу думку, робота дещо переобтяжена оглядом теоретичних напрацювань, зокрема у тексті роботи зустрічається пояснення більше 30 загальновідомих понять, Варто було б автору звернути увагу на такі поняття як «інформаційна культура», «інформаційна ментальність», «інформаційний простір», «інформаційна безпека» тощо. Також впадає у вічі нагромадження великих списків учених, наприклад, с. 22-23 – 107 прізвищ; с. 41 – 21 прізвище, с. 43 – 28 прізвищ; с. 94 – 34 прізвищ; с. 96 – 33 прізвища; с. 110 – 34 прізвища тощо. Названі факти певною мірою збільшують обсяг дисертаційної праці.

Утім названі зауваження не знижують науковий рівень дисертаційного дослідження Сологуб О.С. та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Сологуб Олександр Станіславівни на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), та вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 011 - освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та
менеджменту освіти Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Боднар О.С.

10.03.2021

